

BED COURSE 102 - CONTEMPORARY INDIAN EDUCATION, GENDER & SOCIETY

UNIT : I - EDUCATION IN CONTEMPORARY INDIAN SOCIETY

1.1 - Concept of Education: - Meaning, Definition, Aims of Education in contemporary Indian society

By Prof. Digambar D. Durgade

1.1 - Concept of Education: - Meaning, Definition

- "Education" has been derived from the Latin term "**Educatum**" which means the act of teaching or training.
- "**Educare**" which means "to bring up" or "to raise"
- "Education" has originated from another Latin term "**Educere**" which means "to lead forth" or "to come out".

1.1 - शिक्षणाची संकल्पना:- अर्थ, व्याख्या

- "शिक्षण" म्हणजे लॅटिन टर्म "**Educatum**" पासून मिळविण्यात आले आहे, याचा अर्थ शिक्षण किंवा प्रशिक्षण कार्य होय.
- "**Educare**" म्हणजे "मोठा करणे" किंवा "वाढवणे".
- "शिक्षण" हा शब्द दुसऱ्या लॅटिन शब्द "**Educere**" पासून मूळ आहे ज्याचा अर्थ "पुढे" किंवा "बाहेर येणे".

1.1 - Concept of Education: - Meaning, Definition

- In Indian context Education is Shiksha which means learning or teaching
- Education seeks to nourish the good qualities in man and draw out the best in every individual.
- Education seeks to develop the innate inner capacities of man.

1.1 - शिक्षणाची संकल्पना:- अर्थ, व्याख्या

- भारतीय संदर्भ शिक्षणात शिक्षण म्हणजे शिकणे किंवा शिकविणे.
- शिक्षण मनुष्यात चांगले गुण पोषण करणे आणि प्रत्येक व्यक्तीमधील सर्वोत्तम बाहेर काढण्याचा प्रयत्न करीत आहे.
- शिक्षण मनुष्याच्या मूळ अंतर्गत क्षमता विकसित करण्याचा प्रयत्न करते.

Etymological Concept of Education

- The word Education is derived from Latin word educere, educare, and educatum which means “to learn”, “to know” and “to lead out”.
- That is education means to lead out internal hidden talent of a child or person

Etymological terms	Meaning
1. Educare	To bring up, to nourish
2. Educere	To lead out or to draw out
3. Educo	The letter ‘E’ means out and ‘Duco’ means to lead
4. Educatum	The act of teaching or training

Words in other Languages

- Shiksha from the Sanskrit root “shas” to discipline, to control, to instruct
- Vidya from the Sanskrit verbal root “vid” to know
- Gyan - knowledge
- Taleem - education

इतर भाषांमधील शब्द

- संस्कृत मूळ "षस" पासून शिक्षा म्हणजे शिस्त, नियंत्रण, सूचना
- विद्या हे संस्कृत शाब्दिक मूळ “vid” मधून जाणून घ्या
- ज्ञान - ज्ञान
- तालीम - शिक्षण

- Education gives a person - some desirable knowledge, understanding, skills, interests, attitudes and critical 'thinking.
- That is, he/she acquires knowledge of History, Geography, Arithmetic, Languages and Sciences.
- शिक्षण माणसाला काही इष्ट ज्ञान, समज, कौशल्ये, आवडी, दृष्टिकोन आणि गंभीर विचार देते.
- म्हणजेच, तो/तिला इतिहास, भूगोल, अंकगणित, भाषा आणि विज्ञान यांचे ज्ञान प्राप्त होते.

- A person develops some understanding about the deeper things in life, the complex human relations, and the cause and effect relationship and so on.
- He/she gets some skills in writing, speaking, calculating, drawing, operating some equipment etc.
- He/she develops some interests in and attitudes towards social work, democratic living, co-operative management and so on.

- एखाद्या व्यक्तीला जीवनातील सखोल गोष्टी, गुंतागुंतीचे मानवी संबंध आणि कारण आणि परिणाम संबंध इत्यादींबद्दल काही समज विकसित होते.
- त्याला/तिला लेखन, बोलणे, गणना करणे, चित्र काढणे, काही उपकरणे चालवणे इत्यादी काही कौशल्ये प्राप्त होतात.
- त्याला/तिला सामाजिक कार्य, लोकशाही जीवन, सहकारी व्यवस्थापन इत्यादींबद्दल काही आवड आणि वृत्ती विकसित होते.

DEFINITIONS OF EDUCATION

- "Education is something which makes man self-reliant and selfless" – **Rigved**
- "Education is for liberation" - **Upanishad**
- "Nothing is more purifying on earth than wisdom" - **Bhagavad Gita**
- "Education is the manifestation of the divine perfection, already existing in man" – **Vivekananda**.

शिक्षणाच्या व्याख्या

- "शिक्षण ही अशी गोष्ट आहे जी माणसाला स्वावलंबी आणि निःस्वार्थ बनवते" - ऋग्वेद
- "शिक्षण हे मुक्तीसाठी आहे" - उपनिषद
- "बुद्धीपेक्षा पृथ्वीवर काहीही शुद्ध नाही" - भगवद्गीता
- "शिक्षण हे दैवी परिपूर्णतेचे प्रकटीकरण आहे, जे मनुष्यामध्ये आधीपासूनच अस्तित्वात आहे" - विवेकानंद.

DEFINITIONS OF EDUCATION

- "By education, I mean an all-round drawing out of the best in the Child and man body, mind and spirit" - **Gandhiji**
- "The widest road leading to the solution of all our problems is education." - **Tagore**
- "Education which will offer the tools whereby one can live for the divine, for the country, for oneself and for others and this must be the ideal of every school which calls itself national" – **Sri Aurobindo**

शिक्षणाच्या व्याख्या

- "शिक्षणाचा अर्थ म्हणजे बाल आणि मनुष्य शरीर, मन आणि आत्मा यांच्यातील सर्वोत्कृष्ट सर्वांगीण चित्र" – **गांधीजी**
- "आपल्या सर्व समस्या सोडवणारा सर्वात रुंद रस्ता म्हणजे शिक्षण." – **टागोर**
- "शिक्षण जे साधन प्रदान करेल ज्याद्वारे एखाद्या व्यक्तीला ईश्वरासाठी, देशासाठी, स्वतःसाठी आणि इतरांसाठी जगता येईल आणि हे स्वतःला राष्ट्रीय म्हणवणाऱ्या प्रत्येक शाळेचे आदर्श असले पाहिजे" - **श्री अरबिंदो**

Indian Concept of education

- **Rig Veda:** “Education is that which makes a man self-reliant and selfless.”
- **Upnishads:** “Education is that whose end product is salvation.”
- **Kautilya’s:** “Education means training for the country and love for the nation.”
- **Gandhi’s:** “By education I mean all round drawing out of the best in child and man-body, mind, and spirit.”
- **Zakir Hussain:** “Education is the work of the whole life. It begins from the time of birth and continues till last moment of death.”

DEFINITIONS OF EDUCATION.....

- "Education is unfoldment of what is already enfolded in the germ. It is the process through which the child makes internal external" - **Friedrich William Froebel**
- "Education is the capacity to feel pleasure and pain at the right moment. It develops in the body and in the soul of the pupil all the beauty and all the perfection which he is capable of" - **Plato**

शिक्षणाच्या व्याख्या

- "शिक्षण म्हणजे आधीच जंतूमध्ये गुंतलेल्या गोष्टींचा उलगडा. ही अशी प्रक्रिया आहे ज्याद्वारे मूल आंतरिक बाह्य बनवते" - **फ्रेडरिक विल्यम फ्रोबेल**
- "शिक्षण म्हणजे योग्य क्षणी आनंद आणि वेदना अनुभवण्याची क्षमता. ते शरीरात आणि विद्यार्थ्यांच्या आत्म्यात सर्व सौंदर्य आणि सर्व परिपूर्णता विकसित करते जे त्याला संक्षम आहे" - **प्लेटो**

DEFINITIONS OF EDUCATION.....

- "Education of man commences at his birth; before he can speak, before he can understand he is already instructed. Experience is the forerunner of the perfect" - **Rousseau**
- "Education is the creation of a sound mind in a sound body. It develops man's faculty, especially his mind so that he may be able to enjoy the contemplation of supreme truth, goodness and beauty of which perfect happiness essentially consists" - **Aristotle**

शिक्षणाच्या व्याख्या

- "मनुष्याचे शिक्षण त्याच्या जन्मापासून सुरू होते; त्याला बोलता येण्याआधी, त्याला समजण्याआधीच त्याला शिकवले जाते. अनुभव हा परिपूर्णतेचा अग्रदूत आहे" - **रुसो**
- "शिक्षण म्हणजे सुदृढ शरीरात सुदृढ मनाची निर्मिती होय. ते माणसाची क्षमता विकसित करते, विशेषतः त्याच्या मनाचा विकास करते जेणेकरून तो परम सत्य, चांगुलपणा आणि सौंदर्याच्या चिंतनाचा आनंद घेऊ शकेल ज्यामध्ये परिपूर्ण आनंद मूलतः असतो" - **अरिस्टॉटल**

Aims of Education in contemporary Indian Society

Education is the best gift we can give to the youth - **Cicero**

Kothari Commission-

“One of the important social objectives of education is to equalize opportunity, enabling the backward or underprivileged classes and individuals to use education as a tool for improvement of their social and economic condition”.

समकालीन भारतीय समाजातील शिक्षणाची उद्दिष्टे

- शिक्षण ही आपण तरुणांना देऊ शकणारी सर्वोत्तम देणगी आहे - **सिसेरो**

• **कोठारी आयोग-**

"शिक्षणाच्या महत्त्वाच्या सामाजिक उद्दिष्टांपैकी एक म्हणजे संधीची समानता करणे, मागासलेले किंवा वंचित वर्ग आणि व्यक्तींना त्यांच्या सामाजिक आणि आर्थिक स्थितीत सुधारणा करण्याचे साधन म्हणून शिक्षणाचा वापर करण्यास सक्षम करणे".

Aims of Education in contemporary Indian Society

- ❖ Increasing productivity.
- ❖ Social and national integration.
- ❖ Acceleration the process of modernization.
- ❖ Developing social, moral and spiritual values.

समकालीन भारतीय समाजातील शिक्षणाची उद्दिष्टे

- उत्पादकता वाढवणे. .
- सामाजिक आणि राष्ट्रीय एकात्मता.
- आधुनिकीकरणाच्या प्रक्रियेला गती द्या.
- सामाजिक, नैतिक आणि आध्यात्मिक मूल्ये विकसित करणे.

Aims of Education in contemporary Indian Society

- ✓ Knowledge
- ✓ Individual development
- ✓ Social & National development
- ✓ Social transformation
- ✓ Developing democratic citizenship
- ✓ Development of personality
- ✓ Education for leadership
- ✓ Improvement of vocational efficiency
- ✓ To strengthen the view of peace & understanding
- ✓ Promoting equality through equality of educational opportunities

समकालीन भारतीय समाजातील शिक्षणाची उद्दिष्टे

- ज्ञान
- वैयक्तिक विकास
- सामाजिक आणि राष्ट्रीय विकास
- सामाजिक परिवर्तन
- लोकशाही नागरिकत्व विकसित करणे
- व्यक्तिमत्त्वाचा विकास नेतृत्वासाठी
- शिक्षण व्यावसायिक कार्यक्षमतेत सुधारणा
- शांतता आणि समजूतदारपणाचा दृष्टिकोन मजबूत करण्यासाठी
- शैक्षणिक संधींच्या समानतेद्वारे समानतेला प्रोत्साहन देणे

Aims of education in contemporary Indian society

1. Democracy
2. Socialism
3. Secularism
4. International understanding and Globalization
5. Education for citizenship

समकालीन भारतीय समाजातील शिक्षणाची उद्दिष्टे

1. लोकशाही
2. समाजवाद
3. धर्मनिरपेक्षता
4. आंतरराष्ट्रीय समज आणि जागतिकीकरण
5. नागरिकत्वासाठी शिक्षण

Role of Education in contemporary issues

- Education for developing skills to increase production.
- Education for equalisation of educational opportunities
- Education for the promotion of emotional and national integration.
- Education for establishment of socialist Pattern of society.

समकालीन समस्यांमध्ये शिक्षणाची भूमिका

- उत्पादन वाढविण्यासाठी कौशल्ये विकसित करण्याचे शिक्षण.
- शैक्षणिक संधींच्या समानीकरणासाठी शिक्षण
- भावनिक आणि राष्ट्रीय एकात्मतेच्या प्रचारासाठी शिक्षण.
- समाजाच्या समाजवादी पॅटर्नच्या स्थापनेसाठी शिक्षण.

Role of Education in contemporary issues

- Education for the promotion of democratic values.
- Education for promotion of secular ideas.
- Education for developing wider outlook.
- Education for synthesizing cultural and scientific values

समकालीन समस्यांमध्ये शिक्षणाची भूमिका

- लोकशाही मूल्यांच्या संवर्धनासाठी शिक्षण.
- धर्मनिरपेक्ष विचारांच्या प्रचारासाठी शिक्षण.
- व्यापक दृष्टिकोन विकसित करण्यासाठी शिक्षण.
- सांस्कृतिक आणि वैज्ञानिक मूल्यांचे संश्लेषण करण्यासाठी शिक्षण

Thank
you